

Remissvar från Länsstyrelsen i Örebro län om en strategi för hur Sverige ska leva upp till åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn, sista svarsdag 7 juni 2025

Er beteckning: KN2025/00609

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län svarar utifrån vårt uppdrag avseende det regionala perspektivet, natur- och miljöskydd, regional utveckling, näringsliv och landsbygd, social hållbarhet och miljömålen (§5-6 i länsstyrelseinstruktionen).

Länsstyrelsen i Örebro län välkomnar beredningens arbete som ett viktigt steg att öka takten i arbetet med att nå såväl regionala, som nationella och internationella mål för att bevara den biologiska mångfalden och motverka klimatförändringarna som hotar grunden för våra samhällen. Beredningens förslag bidrar till att Sverige i viss utsträckning kan nå åtaganden inom EU och internationellt för biologisk mångfald, och bidra till LULUCF-åtagandena.

Länsstyrelsen i Örebro län menar att resurstilldelningen behöver stå i proportion till de uppsatta målen. Att omfördela inom befintliga anslag – särskilt i områden där målen redan är svåra att nå – riskerar att försvåra möjligheten att uppnå nya och utökade ambitioner.

Länsstyrelsen i Örebro län vill se människan som en positiv kraft i artsamspelet, med markanvändning som resurseffektivt tillgodoser samhälleliga och mänskliga behov, och möjliggör högsta tänkbara vitalitet i ekosystemen. Brukningsmetoder som håller i gång ekosystemprocesserna ger vitala ekosystem med god biologisk mångfald, minskar riskerna för klimatförändringar – och bjuder på klimatanpassning.

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker många av förslagen i betänkandet. Några förslag som Länsstyrelsen bedömer är angelägna och bör kunna genomföras utan ytterligare utredningsinsatser är:

- Utfasning av torvutvinning, och stöd för restaurering av våtmarker, samt förenklad juridik kring markavvattningsföretag. Skogsbruket styrs mot hållbara avverkningar enligt LULUCF; återbeskogningsplikt slopas nära jordbruksmark och trädjordbruks-definitionen breddas.
- Naturvård prioriteras enligt EU-direktiv. Ekologisk kompensation stärks, fröbank för vilda växter skapas, och återbruk av byggmaterial främjas.
- Två samordnare tillsätts och rådgivning ges om biologisk mångfald till näringslivet. Intrångsersättning utökas.
- Miljömålen justeras och nya etappmål införs för restaurering, områdesskötsel och vilda pollinatörer.

Länsstyrelsen i Örebro län bedömer att följande förslag i betänkandet pekar i en positiv riktning, men behöver modifieras eller åtminstone utredas närmare innan de kan genomföras:

- Sveaskogs nettoupptag beaktas och naturvårdsavtal används för att skjuta upp avverkningar. I jordbruket miljöersättning för flerårig vall och mellangrödor, samt stöd för vallbaserad biogas och landskapselement.
- Metoder för att mäta växthusgaser vid exploatering utvecklas, klimatdeklarationer utökas och torvmarksexploatering begränsas.
- OECM omfattande artrika infrastrukturytor och rapportering av överenskommelser. Skyddade områden/restaurering av natur/minimal förlust av biologisk mångfald: statliga naturreservat och nationalparker ska bli mer tillgängliga, medel för skötsel av natur inom formellt skyddade områden, restaurering och hävd av ängs- och betesmark.
- Nytt system för inrapportering och sökning av områden med höga naturvärden, investeringsstöd till naturturism och nytt etappmål om grönplaner.

Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker följande förslag i betänkandet:

- Ökad kvävegödsling av skog, inklusive rådgivning om och medel för.
- Skydd av skogar-förslagen: definitionerna som tillämpas behöver harmoniera med hur begreppet tolkas i andra EU-länder.
- Områdesskydd: komplettering av förordningen om områdesskydd.

Avsnitt 1. Författningsförslag

Angående förslaget på tillägget i 19 § förordning om vattenverksamhet

Som förslaget är utformat finns frågetecken kring gränsdragningen för när åtgärder är anmälnings- eller tillståndspliktiga. Det saknas redogörelse för hur förslaget förhåller sig till övriga förslag till ändringar inom miljölagstiftningen som är ute på remiss just nu.

De idag gällande undantagen anger en övre gräns i form av maximal yta, flöde eller vattenmängd innan åtgärden eller verksamheten blir tillståndspliktig. Det föreslagna tillägget innebär att det till skillnad från andra anmälningspliktiga vattenverksamheter saknas en gräns för när återställande av våtmark blir tillståndspliktig. Såsom förslaget är utformat kommer åtgärder som påverkar mycket stora arealer inte bli föremål för tillståndsprövning.

Det finns även en risk för gränsdragningsproblematik i de fall det är oklart om området tidigare varit en våtmark och om åtgärden alltså är se som ett anläggande eller en restaurering. Detta då ett anläggande av en våtmark blir tillståndspliktigt om den överstiger 5 hektar men ett återställande saknar motsvarande gräns.

Vidare uppkommer frågetecken hur förslaget går ihop med ett pågående lagförslagsarbete, den s.k. miljötillståndsutredningen (SOU 2024:98), och då frågan om kravet på specifika miljöbedömningar vid tillståndsprövningar. Enligt förslaget i den utredningen kommer fler åtgärder än idag att kräva specifika miljöbedömningar. Även om ett återställande av våtmark är positiv för miljön är det fråga om en förändring av miljön som omfattas av regelverket om miljöbedömningar. Om prövningen av en åtgärd eller verksamhet kräver en specifik miljöbedömning bör det inte prövas inom ramen för ett anmälningsförfarande. Det innebär att det fortfarande kan krävas tillstånd för vissa restaureringar.

Länsstyrelsen i Örebro län menar att det bör sättas en gräns för när en åtgärd ska tillståndsprövas. Denna gräns kan sättas utifrån storleken på det berörda området motsvarande det som gäller för anläggande av våtmarker. Det behöver nödvändigtvis inte vara samma areal (5 hektar).

Angående förslaget på tillägget i 12 kap. 6 § miljöbalken

I utredningen har det lämnats ett förslag på ett tillägg i 12 kap. 6 § miljöbalken. Med anledning av det bör det uppmärksammas på att det i en annan tidigare utredning, ”Ett tydligt regelverk för ett aktivt skogsbruk – SOU 2024:91”, också lämnats ett förslag om tillägg i samma bestämmelse.

Båda dessa förslag på tillägg syftar till att områden där markanvändningen har inskränkts, enligt 12 kap. 6 § MB, ska erhålla skyddsstatus. Tilläggen tjänar dock två olika intressen. I den tidigare utredningen den enskildes intresse och i denna, den senare utredningen, statens intresse. Intressena bedöms dock inte vara motstridiga utan kan anses förenliga utifrån dess olika syften.

Sammanfattningsvis bör därför det föreslagna tillägget i 12 kap. 6 § MB kunna införas och verka parallellt med det tidigare föreslagna tillägget, i SOU 2024:91, utan någon regelkonflikt. Det bör däremot uppmärksammas, utifrån samordningssynpunkt, att samma bestämmelse avses förändras i princip samtidigt med två nya olika tillägg. Det för att undvika risken för att bestämmelsen får en lång och krånglig struktur.

Avsnitt 6: Förslag om information och rådgivning

Länsstyrelsen i Örebro län bejakar förslagen i 6.1 och 6.2 i sin helhet – och kompletterar förslagen med några tillägg som skulle skapa synergieffekter, gynna måluppfyllelse och resurseffektivitet i länsstyrelsens breda uppdragsflora.

Förslag 6.3 bejakar länsstyrelsen delvis. Vi avstyrker delförslaget om att ta bort våtmarksLONA.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar följande:

- 6.1: a) Klimatanpassning inkluderas, b) naturbaserade lösningar står i fokus.
- 6.1 och 6.2: Metodstöd för normförändrande arbete inkluderas – det är ingen brist på information, det är effektiva metoder för beteendeförändringar som behövs. Utökade informationsinsatser kommer att kräva mer resurser, varför anslagen till ansvariga myndigheter bör öka för att det ska få effekt.
- 6.2: För att mindre kommuner och ideella föreningar ska ha större möjlighet att jobba frivilligt med åtgärdsarbete bör en höjning av bidraget till t ex 50% övervägas för vissa aktörer.

- 6.3: Behåll VåtmarksLONA - ett effektivt verktyg för tätortsnära naturvård, klimatsatser och rekreation. Vi har många goda exempel i Örebro län.

Avsnitt 7: Förslag om indikatorer och preciseringar till Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap

Länsstyrelsen i Örebro län bejakar förslagen i 7.1 och 7.2.

Avsnitt 8: Förslag till hållbart brukande av skogsmark för kolinlagring och biologisk mångfald

Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker förslagen om kvävegödsling i 8.1.1 och 8.2.1. Förslaget om kolinlagringsavtal (8.2.3) behöver utformas annorlunda för att leda till ökad kolinlagring, menar Länsstyrelsen. Förslaget om hållbara avverkningsnivåer i enlighet med LULUCF-betinget (8.2.4) välkomnas. Länsstyrelsen i Örebro län rekommenderar en justering av förslaget om att uppmana Sveaskog att öka nettoupptaget på sina marker (8.2.5).

Länsstyrelsen kompletterar nedan förslagen med några tillägg som skulle skapa synergieffekter, gynna måluppfyllelse och resurseffektivitet i länsstyrelsens breda uppdragsflora.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar följande:

- 8.1.1 och 8.2.2: Naturliga ekosystemprocesser bör vara utgångspunkten. Skogsgödsling kommer att försvaga de naturliga ekosystemprocesserna i skogarna: biologisk mångfald över och under mark, inbindning av långsiktigt stabilt kol i mark och trädens motståndskraft mot klimatstress, insektsangrepp, mm. Vidare motverkar skogsgödsling biologisk mångfald i akvatisk miljö och kan leda till ökad förurning. Ett mer cirkulärt alternativ skulle kunna vara askåterföring i skogen.
- 8.2.3: Förslaget om kolinlagringsavtal justeras: En förändring skulle kunna vara att rekommenderad slutavverkningsålder ska ha uppnåtts när avtalet ingås, i stället för att den ska uppnås innan avtalet går ut. Då finns förutsättningar att kolinlagringsavtalen verkligen bidrar till förlängda omloppstider. För att få mer kraft i förslaget om ersättning kan det också behövas att man förbinder sig för en längre period, så att det blir en något mer permanent kolinlagring.

- 8.2.5: Länsstyrelsen i Örebro län anser att staten genom Sveaskog bör gå före och ta ett större ansvar än vad som föreslås. Vidare vore det önskvärt om Statens fastighetsverk fick samma uppdrag,

Generella synpunkter runt hållbar brukande av skogsmark för kolinlagring och biologisk mångfald:

a) Behov av större skyddszoner intill våtmarker, vattendrag och surdrag för att skydda biologisk mångfald, bevara näring och vatten i landskapet, samt öka resiliensen mot extremväder och minska näringsläckage.

b) Det är viktigt att utredningar och regleringar skapar stabilitet i skogsbruket, förenklar regelverket och säkerställer att skogsbruket uppnår målsättningar inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Avsnitt 9: Förslag om hållbart brukande av jordbruksmark för kolinlagring och biologisk mångfald

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker samtliga förslag i kapitel 9 – och kompletterar förslagen med några tillägg som skulle skapa synergieffekter, gynna måluppfyllelse och resurseffektivitet i länsstyrelsens breda uppdragsflora.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar följande:

- 9.2.1: Skogsbruket behöver anpassas så att det finns tillräckligt med mat för vilda djur, om vi vill öka mängden viltkött.
- 9.2.2: a) Fleråriga jordbruksgrödor inkluderas i stödet för att ge plats för nya odlingsmetoder, b) förslaget utvidgas till att gynna biologisk mångfald, t ex genom bredare vallfröblandning.
- 9.2.3: Förslaget utvidgas till att gynna biologisk mångfald.
- 9.2.4: Länsstyrelsen ser gärna att vallen först används som foder till betesdjur, som sedan ger gödsel till biogas. Betesdjur i adaptiv betesdrift driver på kolinlagringen och minskar sårbarheten för extremväder hos jordbruksmarken. Vidare stärks jordhälsan, den biologiska mångfalden ökar och matsäkerhet skapas.
- 9.2.5: Att definitionen inkluderar vedartade växter. Till exempel blir odling av vindruvor (som varken är buske eller träd, utan vedartad) med sortutveckling och klimatförändringar alltmer attraktivt att odla i vårt land och i vårt län.

Länsstyrelsen vill vidare lyfta fram behovet av fler betesdjur i markerna för att skapa större självförsörjning och bättre livsmedelsberedskap samtidigt som biologisk mångfald ökar och kol, med innovativ betesdrift, lagras in i markerna. Vidare påminner Länsstyrelsen om vikten av att bevara svenska kulturväxter och husdjursraser med dess unika egenskaper som är kopplade till de svenska förutsättningarna, i enlighet med mål 2.5 i Agenda 2030.

Avsnitt 10: Förslag om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker båda förslagen om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark i kapitel 10 (10.1 och 10.2) – och kompletterar förslagen med några tillägg som skulle skapa synergieffekter, gynna måluppfyllelse och resurseffektivitet i länsstyrelsens breda uppdragsflora.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar följande:

- 10.1: a) att verktyget används i översiktlig planering men inte vid detaljplanering, för att undvika dubbelarbete, b) Förslaget utvidgas till att belysa effekt på biologisk mångfald, särskilt i former som också förbättrar förmågan till klimatanpassning.
- 10.2: En precisering om vilken mark som avses behövs. Det är inte självklart om bestämmelsen ska gälla på platser där torvlagret bara är några cm tjockt. Den lagformulering som utredningen föreslår är likalydande med den som finns gällande brukningsvärd jordbruksmark i 3 kap. 4 § miljöbalken kapitel. Med tanke på hur ofta undantag görs från den paragrafen, bör det övervägas om en starkare formulering behövs för att värna torvmarkerna som kolsänkor.

Avsnitt 11: Förslag om ökat nettoupptag i träprodukter

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslagen om uppdrag till Boverket att främja återbruk av byggmaterial (avsnitt 11.1.2), att Skogsstyrelsen i information och rådgivning inkluderar skogsskötselmetoder som leder till långlivade träprodukter (avsnitt

11.1.3), och en nationell samordnare som stöd till marknadsaktörer som arbetar med långlivade träprodukter av lövträ (avsnitt 11.1.4).

Angående avsnitt 11.1.5 Om möjligheterna att öka nettoupptaget i avverkade träprodukter, ser Länsstyrelsen i Örebro det som positivt att utveckla, driva på och underlätta de möjligheter som lyfts.

Länsstyrelsen i Örebro län vill framföra:

- 11.1.1: ett alternativt förslag avseende beräkningen vid klimatdeklaration för byggnader. Utsläpp av växthusgaser i enheten kilogram koldioxidekvivalenter per kvadratmeter bruttoarea (BTA) skulle i stället kunna vara, utsläpp av växthusgaser i enheten kilogram koldioxidekvivalenter per kvadratmeter bruttoarea (BTA) **per tänkt boende**. Ett resurseffektivt byggande av bostäder där den bebyggda ytan nyttjas på ett genomtänkt sätt premieras då.

Avsnitt 12. Förslag för att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark

Länsstyrelsen i Örebro län bejakar intentionen att återväta dränerade torvmarker för att bidra till Sveriges åtagande enligt LULUCF-förordningen (12.1). Vidare tillstyrker länsstyrelsen förslagen i avsnitten 12.1.1, 12.1.2, 12.2, 12.4, 12.5 och 12.6.

Länsstyrelsen i Örebro län har inte tagit ställning angående förslagen 12.3, 12.4.1 och 12.4.2.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar göra följande medskick:

- 12.4: Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på förslaget i avsnitt 12.4 om att förenkla juridiken kring markavvattningsföretag för att därmed kunna öka takten i våtmarksarbetet. Det är samtidigt viktigt att förenklandet inte leder till rättsosäkerhet.

Generella synpunkter:

Länsstyrelsen i Örebro län stödjer förslagen om långsiktig finansiering för våtmarksåtgärder, inklusive ekonomiska ersättningar till markägare vid återvätning av torvmarker. Länsstyrelsen anser att det bör finnas flexibilitet för länens beslut om hur medel ska fördelas, då vi har detaljerad kunskap om behoven och har därigenom möjlighet att ge så stor effekt som möjligt av de satsade medlen.

Avsnitt 13. Förslag om skydd av natur

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker 13.1.1 och 13.1.2. Vidare tillstyrks förslagen i avsnitten 13.1.4-13.1.6, under förutsättning att ansvariga aktörer klarar den ökade administrationen. Naturvårdsnyttan är begränsad om skötsel redan görs, men det kan ändå vara värdefullt att rapportera dessa områden.

Länsstyrelsen är positiv till 13.1.7-13.1.9 – men vi gör bedömningen att åtgärder som görs troligen tillför ringa ny naturvårdsnytta. Skogsstyrelsen kan behöva resurser för det administrativa merarbetet som 13.1.9 medför. Förslag 13.1.10 bejakas för det fall medel tillförs administrationen. Förslaget bedöms inte ge mer biologisk mångfald men det kan vara värdefullt att redovisa det som uppfyller OECM-kraven.

Länsstyrelsen i Örebro län har inte tagit ställning till:

- 13.1.3) Förslag om att avgränsa och rapportera riksintresset obrutna fjäll.
- 13.1.12) Förslag om att möjliggöra rapportering av rekreationsområden som OECM.
- 13.12.13) Förslag om att möjliggöra för fastighetsägare att frivilligt rapportera sina värdefulla områden som OECM.

Generella synpunkter, avsnitt 13

För att kunna skydda naturen i enlighet med våra åtaganden behövs starkare skyddsåtgärder, tydligare definitioner och ökade resurser. Förslagen redovisar redan pågående arbete/situation vilket ofta medför ökad administrativ börda utan motsvarande naturvårdsnytta. Vidare krävs mer finansiering för ersättningar till markägare, då omfördelning av befintliga medel inte är tillräckligt.

OECM (Other Effective Area-Based Conservation Measures) bör inte överanvändas för att rapportera befintliga åtgärder utan att tillföra verkligt skydd. För att uppnå genuint naturvårdande resultat måste OECM-åtgärderna definieras tydligt och inte ersätta långsiktigt skyddade områden. Grön infrastruktur är av stor betydelse, och redan befintliga åtgärder kan, med rätt stöd, spela en viktig roll. Det krävs dock ett fokus på faktisk biologisk mångfald snarare än att enbart uppfylla kvantitativa arealmål.

Miljömålsberedningen föreslår att det i första hand är urskogar och gamla skogar som bäst bevaras genom strikt skydd. För ett flertal andra naturtyper lägger utredningen stor vikt vid OECM (other effective area-based conservation measures). Definitionen urskog och gammal skog utgör så liten areal att den bedöms vara otillräcklig för att nå mål för klimat och biologisk mångfald. Naturskogsartad skog bör inkluderas, liksom andra förslag för att minska fortsatt fragmentering såsom skydd av utvecklingsmarker, marker i reservatskluster, intill bäckar, sjöar, våtmarker mm samt kontinuitetsskogsbruk. Bättre att initialt ta till för mycket för att därefter backa om det behövs enligt försiktighetsprincipen. Att använda det statliga skogsinnehavet kan vara en resurseffektiv lösning.

Avsnitt 14: Förslag om skydd av urskog och gammal skog

Länsstyrelsen i Örebro län vill se en bredare definition av gammal skog för att säkerställa att det som är skyddsvärt verkligen täcks in. Länsstyrelsen avstyrker därför förslaget i avsnitt 14.1.1. Länsstyrelsen instämmer i miljömålsberedningens slutsats i avsnitt 14.1.2 kartläggning av urskogar och gammal skog, men menar att kartläggningen måste utvecklas i enlighet med de definitioner, kriterier och indikatorer som EU-kommissionens riktlinjer beslutat/förfäktar. Vidare avstyrks förslag om hantering av urskog och gammal skog (14.1.3). Länsstyrelsen förtydligar skälen till att avstyrka förslag i avsnitt 14 under rubriken Generella synpunkter.

Länsstyrelsen i Örebro län har inte tagit ställning till:

- 14.1.4) Förslag om ersättning vid skydd av urskog och gammal skog.
- 14.1.5) Förslagets bidrag till att leva upp till andra åtaganden och krav.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar göra följande medskick:

- 14.1.2: En grundlig kartläggning av urskogar och naturskogar i enlighet med EU:s riktlinjer behöver utvecklas. En detaljerad och heltäckande kartering är nödvändig för att möjliggöra fältinventeringar. Det är av största vikt att Regeringens uppdrag om digitala värden i skogen (DVIS) får tillräckliga resurser. Kartläggningen bör prioritera alla skogar som omfattas av EU:s icke-försämringskrav, inte bara äldre skogar, eftersom dessa ofta sammanfaller med skyddsvärda naturtyper.
- 14.1.3: Beredningens förslag om att urskog och gammal skog ska upptäckas genom avverkningsanmälningar och anmälningar om samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken, är inte förenligt med remissförslagen SOU 2024-91, med förkortad handläggningstid för avverkningsanmälningar. Risker att naturvärden som inte är kartlagda kommer att hotas vid avverkningar är påtaglig. Vidare bedömer vi att det blir orimliga krav på markägare att ha kunskap nog att klara en ökad bevisbörda att inga naturvärden hotas vid en avverkning, markberedning eller motsvarande.

Generella synpunkter som gäller genomgående för förslagen i avsnitt 14

Länsstyrelsen i Örebro län ser det som nödvändigt att en bredare definition av gammal skog används för att säkerställa att det som är skyddsvärt verkligen täcks in. Definitionen naturskog är mer lämpligt med avseende på de värden som i enlighet med Naturrestaureringsförordningen behöver skyddas. Länsstyrelsen anser att definitionen bättre behöver överensstämma med hur begreppet tolkas i andra EU-länder. Behålls de avgränsningar och definitioner som tillämpas i SOU 2025:21 behövs en analys för hur användandet av begreppet "gammal skog" i stället för "naturskog" kommer få både för förslagen i betänkandet i stort, liksom utifrån ett rättighetsperspektiv gällande bland annat miljö rättigheter, urfolks rättigheter, folkhälsa, tillgången till naturområden med mera.

Miljömålsberedningens förslag att begränsa skyddet till "gammal skog" i stället för "naturskog" innebär en påtaglig försvagning av skyddsnivån för Sveriges skogslandskap. Eftersom andelen gammal skog är väsentligt mindre än andelen naturskog riskerar viktiga ekosystem och naturvärden att lämnas oskyddade. Vidare innebär ett begränsat skydd en försämring av de ekosystemtjänster som är avgörande för folkhälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald, vilket påverkar social hållbarhet negativt.

Avsnitt 15 Förslag om förvaltning av skyddade områden

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslag om ett nytt etappmål för skötsel och restaurering (15.1.1), samt tillstyrker förslagen i avsnitten 15.1.2.-15.1.4 med några bifogade synpunkter. Förslag 15.1.5. ställer sig Länsstyrelsen neutral till. Förslag 15.1.6 avstyrker Länsstyrelsen, och skälen anges nedan. Länsstyrelsen tillstyrker förslag 15.1.7

Länsstyrelsen i Örebro län önskar göra följande medskick:

- 15.1.2: Anslagsökningen måste vara permanent. Återkommande skötsel krävs för att bevara biologisk mångfald, särskilt i slätterängar och betesmarker. Tidigare neddragningar har lett till eftersatt skötsel, vilket riskerar att upprepas vid temporära budgetökningar.
- 15.1.3: Förslaget är välgrundat, under förutsättning att ytterligare medel tillförs för att möjliggöra naturvårdande skötsel inom skyddade områden
- 15.1.4: Arbetet är omfattande och kräver extra resurser. Planerna bör utformas så att de möjliggör adaptiv förvaltning, med flexibilitet för nya arter och finansieringsmöjligheter. En förenklad mall för utformningen av skötselplaner bör utarbetas av Naturvårdsverket.
- 15.1.5: För att säkerställa en god förvaltning av skyddade områden är tillgången på skötselanslag avgörande. Ägarstrukturen kan också vara viktig för hur ett skyddat område kan skötas. I privat ägda skyddade områden har myndigheterna ofta mindre handlingsutrymme att jobba med adaptiv och ändamålsenlig förvaltning än i statligt ägda områden.
- 15.1.6: Enligt nuvarande skrivningar ska en skötselplan finnas vid reservatsbildning, men undantag kan göras av goda skäl. Ett sådant skäl är att länsstyrelsen ofta fattar delbeslut, vilket innebär att flera mindre beslut tas innan hela reservatsytan har fått skydd. Om dessa delbeslut alltid ska inkludera en komplett skötselplan skulle det leda till en orimligt hög arbetsbelastning, varför en ändamålsenlig skötselplan bör finnas först när reservatet är fullständigt skyddat.
- 15.1.7: Anslaget har inte en direkt koppling till ökad biologisk mångfald och kan till och med ha en viss negativ effekt, exempelvis genom störning och slitage. Den långsiktiga positiva effekten av ökad kunskap och en fördjupad relation till naturen torde dock gynna allmänhetens beteende att påverkas i en ansvarsfull riktning.

Avsnitt 16: Förslag om restaurering av natur

Länsstyrelsen i Örebro län är överlag positiv till Miljömålsberedningens förslag om naturrestaurering. Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om etappmål för restaurering (16.1.1) och vilda pollinatörer (16.1.2), samt 16.1.3 och 16.1.5. Länsstyrelsen tillstyrker även förslagen om restaurering och hävd av ängs- och betesmarker (16.1.6), stöd för landskapselement i CAP (16.1.7) och borttagande av återbeskogningsplikt nära jordbruksmark (16.1.8).

Länsstyrelsen i Örebro län önskar göra följande medskick:

- 16.1.3 och 16.1.5: Kräver förstärkt och långsiktig finansiering. Här finns ett behov av att ha en hög flexibilitet – det är viktigt att ha tillit till att länsstyrelserna själva bäst styr var medlen gör bäst naturvårdsnytta, oavsett markägarförhållanden eller naturtyp.
- 16.1.6: Länsstyrelsen vill att restaurering också prioriteras på skogsmark, inte bara skydd av värdekärnor. Restaurering bör baseras på grön infrastruktur, och statligt ägd skog bör användas mer aktivt för skydd och byten vid reservatsbildning. Härutöver är det viktigt att också skydda och restaurera våtmarker, sjöar och vattendrag. Vidare behövs vetenskapligt baserade referensarealer, effektivare åtgärdsprogram, och ett tydligare statligt ansvar, särskilt vad gäller statlig mark och bekämpning av invasiva arter. Länsstyrelsen menar också att det finns anledning att komplettera med bevarandet av äldre lantraser och kulturväxter likväl som sedvanebruk och traditionell kunskap. Bete med lägre betestryck i större fållor i skogsmiljöer kan gynna biologisk mångfald. Här skulle nyttan av artificiella stängsel vara stor. Länsstyrelsen ser gärna att utvecklingsarbetet kring artificiella stängsel påskyndas.
- 16.1.7: Bejaktas i slättlandskap. För att gynna hävd i skogsbygd kan en annan tolkning krävas. Där finns en risk att odlingslandskapet återbeskogas då det kan vara svårt att få till en rationell drift.
- 16.1.8: Utöver det som nämns i avsnitt 16.1.8 är det även av vikt att i dialog med Jordbruksverket se över motsvarande tillåtelser i gällande miljöstödsregler så att dessa uppmuntrar markägare att lämna lövträd och buskar i kanten mot åker-, ängs- och betesmark utan att riskera att tappa ersättning för att marken skuggas till viss del. Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma det positiva i att öka möjligheterna att skapa övergångszoner mellan skog och odlad mark. Många arter är knutna till sådana miljöer, och deras livsmiljöer har varit svåra att värna när lagstiftning, ekonomiska stimulanser och myndighetsstruktur till stor del utgår från en strikt uppdelning mellan skogsmark och jordbruksmark. Förslaget i avsnitt 16.1.8 öppnar – utan att orsaka särskilda kostnader för staten – nya möjligheter för markägare och brukare som vill värna arter som trivs i bryn och andra övergångsmiljöer.

Avsnitt 17: Förslag om minimal förlust av biologisk mångfald

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker de förslag som beredningen lämnar under kapitel 17 för att minimera förlust av biologisk mångfald; förslagen i avsnitten 17.2.1-17.2.6, med några önskade kompletteringar för avsnitt 17.2.3 och 17.2.5, se nedan.

Länsstyrelsen i Örebro län önskar göra följande medskick:

- 17.2.1: Ytterligare etappmål om grön infrastruktur i hela landskapet skulle behövas, liksom ändringar i miljöbalken som diskuteras i kapitel 17.1.17.
- 17.2.3: Med förslagets utformning blir det troligen svårt att få uppgifter som är användbara. I stället vore det bättre att fler rapporterar in arter i det befintliga systemet för att myndigheter och andra ska kunna göra en bedömning av ett områdes naturvärden. Försiktighet måste råda vid hantering av skyddade arter.
- 17.2.5: Länsstyrelsen i Örebro län bedömer att stödet skulle ge bäst effekt i form av ett investeringsstöd direkt till turismföretagare. Det är dock viktigt att se till att ett eventuellt stöd inte krockar med andra stöd – det behöver vara enkelt att överblicka. Stödet skulle kunna ges som ett så kallat stöd av mindre betydelse, givet EU:s konkurrenslagstiftning. Det behöver vara enkelt att söka stödet. Regionerna har idag nationella stöd, men dessa är svåra att ge till turismföretag då de svenska konkurrensreglerna inte godtar detta.

Generella synpunkter på avsnitt 17

Länsstyrelsen i Örebro län är positiv till att värdet av grön infrastruktur och ekosystemtjänster lyfts fram, och anser att det finns värdefull kunskap och erfarenhet att ta tillvara för att skapa ekologiskt funktionella landskap.

Länsstyrelsen ser gärna satsningar på samordnad miljöövervakning och utveckling av heltäckande kartunderlag för naturvärden, som kan hjälpa till att identifiera områden med höga naturvärden.

Länsstyrelsen vill även uppmärksamma behovet av och nyttan med att ta fram en nationell, frivillig, databas för NVI:er (Naturvärdesinventeringar), där både privata och offentliga aktörer kan registrera sin data enligt en framtagna standard. Tekniken finns idag och intresset och incitamenten från både kommuner och privata aktörer finns då det är ekonomiskt effektivt att områden som redan är karterade inte behöver karteras på nytt.

Länsstyrelsen välkomnar också ökade möjligheter för ekologisk kompensation men understryker att detta inte får användas som ett sätt att undvika ansvar för att skydda värdefull natur.

Avsnitt 20: Diskuterade och övervägda förslag om skydd av urskog, naturskog och gammal skog

Länsstyrelsen i Örebro län anser att många av de förslag som miljömålsberedningen har diskuterat och övervägt, men inte valt att gå vidare med i kapitel 20, är välgrundade och skulle ha en betydande positiv effekt på biologisk mångfald och klimat om de genomfördes.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen i Örebro län menar att resurstilldelningen behöver stå i proportion till de uppsatta målen. Att omfördela inom befintliga anslag – särskilt i områden där målen redan är svåra att nå – riskerar att försvåra möjligheten att uppnå nya och utökade ambitioner. Vi påminner om Kunming-Montreal ramverket för biologisk mångfald och mål D: "By 2050. The funding gap is closed, Implementation will be supported by capacity-building and strong technical and scientific cooperation."

SOU 2025:21 lyfter fram värdet av Skogens reglerande ekosystemtjänster i avsnittet samhällsekonomiska konsekvensanalyser. Länsstyrelsen i Örebro län menar att nyttorna av de reglerande ekosystemtjänsterna som ökad kolinlagring och biologisk mångfald i jordbruksmark skulle kunna ge med jordhälsofrämjande metoder är ännu fler. Vi hade gärna sett värderingar av kolinlagring och biologisk mångfald i jordbruksmark i delbetänkandet. De försörjande ekosystemtjänsterna med en stärkt mark- och jordhälsa ger beredskap, resiliens och matsäkerhet oavsett om det handlar om aktörsdrivna eller icke-aktörsdrivna hot. Det finns jordbruksmetoder som minskar beroendet av insatsmedel (som dessutom förutsätter eller består av fossil energi) samtidigt som sårbarheten för extremväder minskar – och kunskaperna om dessa behöver spridas. Matsäkerhet i det egna landskapet är också en garant för den sociala hållbarheten och sammanhållningen i

samhället - fler klarar utmaningar om människor kan äta sig mätta på näringsrik mat.

Delbetänkandet pekar på kostnader för genomförandet av de föreslagna åtgärderna. Länsstyrelsen i Örebro län vill påminna om att åtgärderna tillsammans med nya bruksmetoder i skog och mark på sikt är goda investeringar. De ekonomiska kostnaderna av fortsatta mänskligt orsakade klimatförändringar samt utarmad biologisk mångfald riskerar att bli långt större. Naturbaserade lösningar ger många multifunktionella nyttor, samtidigt som de är flexibla och mycket kostnadseffektiva. Resiliens, bättre folkhälsa och attraktiva miljöer för rekreation är exempel på social hållbarhet som kan uppnås samtidigt som kol lagras in och den biologiska mångfalden frodas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med enhetschef Per Evenhamre som föredragande.